

VARINTY POŘÍZENÍ VHODNÝCH NEBYTOVÝCH PROSTOR

F
I
N
Á
L
N
Í

V
E
R
Z
E

30.
05.
2005

VARIANTY POŘÍZENÍ VHODNÝCH NEBYTOVÝCH PROSTOR

Úvod

- V této kapitole je předložena analýza možností a zhodnocení výhodnosti základních variant pořízení potřebných nebytových prostor. Zhotovitel se zaměřil zejména na následující varianty pořízení potřebných nebytových prostor, jejich výhody, nevýhody a rizika s nimi spojená:
  - vlastní výstavba nemovitosti;
  - porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti úplatným převodem za tržních podmínek;
- Při rozhodování o nejvhodnější variantě pořízení potřebných prostor je nezbytné vyhodnotit komplex informací, obvyklých postupů, ekonomických údajů a interních preferencí.
- Pro rekapitulaci uvádíme souhrn základních důvodů, které jsou obvykle zvažovány při pořízení potřebných prostor i) formou úplatného převodu vhodné nemovitosti ii) formou nájmu prostor.

i) Důvody pro pořízení vlastní budovy lze shrnout následovně:

- Na prostory jsou kladeny velmi specifické nároky.
- Prostory představují vysokou operativní hodnotu.
- Zájem vyloučit potenciální problémy ve vztahu-pronajímatel – nájemce.
- Nehledě na výše uvedené tato alternativa přichází do úvahy pokaždé, neexistuje – li, z jakéhokoliv důvodu, vhodný objekt k pronájmu odpovídající daným požadavkům.

ii) Důvody pro pronájem prostor nebo celé nemovitosti lze popsat následovně:

- Trh nabízí vhodné prostory (nemovitost na pronájem) v zájmové lokalitě.
- Pro finance jinak vázané pořízením nemovitosti je v podnikatelském záměru (politickém rozhodnutí) výhodnější využití.
- Dobře nastavené podmínky nájemní smlouvy mohou umožnit dostatečnou míru flexibility v případě nutnosti změny výměry užívaných ploch.

- Časový faktor – v řadě případů je čas nutný k pořízení nemovitosti s nebytovými prostory výrazně delší než v případě uzavření nájemní smlouvy.
- Nehledě na výše uvedené, tato alternativa přichází do úvahy pokaždé, kdy neexistuje, z jakéhokoliv důvodu, vhodný objekt odpovídající objekt / nemovitost

Vlastní výstavba

- Při jakýchkoliv úvahách o nutnosti zajištění nových prostor jakéhokoliv typu se zákonitě nabízí myšlenka pořízení prostor formou vlastní výstavby.
- Ten, kdo zvolí tuto formu pořízení potřebných prostor, tedy formu vlastní výstavby bývá většinou veden myšlenkou úspory „developerského profitu“, který se zpravidla pohybuje mezi 15% - 25% z celkových nákladů (profit on costs) který zákonitě tvoří součást kalkulace celkové ceny díla.
- Pořízení nemovitosti touto formou je pro budoucího uživatele, zejména pokud s takovou činností nemá zkušenosti poměrně náročné, neboť vyžaduje náležitý management celého procesu. To platí „dvojnásob“, zejména pokud se jedná o rozsáhlou budovu s řadou technologických prvků.
- Celý proces od projektu po realizaci je nezbytné svěřit vždy příslušným odborníkům v dané činnosti. Koordinace této činnosti vyžaduje vytvoření vlastního týmu převážně odborníků, jejichž úkolem bude řídit celý proces. Řízení takového procesu, zejména v případě výstavby rozsáhlého objektu je záležitost náročná na lidské zdroje, čas a v neposlední řadě na finance.
- Vše začíná u zásadní otázky, kterou je pořízení vhodného pozemku. Vzhledem k současné situaci v Praze je toto úkol poměrně složitý, neboť atraktivních pozemků je nedostatek a navíc trh s takovými pozemky je „kontrolován“ společnostmi a firmami, které se v tomto sektoru trhu pohybují profesně.
- Již nákup pozemků je tedy většinou spojen s nutností přizvat profesní odborníky, aby vhodný pozemek vyhledali a napomohli k jeho pořízení. To samozřejmě vedle pořizovací ceny pozemku znamená další náklady.
- Na výše stručně nastíněný proces se souhrnně řečeno váže, nebo může vázat celá řada dílčích nákladů takovým způsobem, že často efekt úspor úhrady „developerského profitu“ je z podstatné části pohlcen vlastními náklady na řízení celého procesu.
- Takto většinou postupují subjekty, které mají vlastní tým specialistů schopných proces efektivně řídit. Málokdy se jedná o ojedinělý proces, ale většinou jde o opakovaný proces, kdy si dané subjekty touto formou pořizují větší množství nemovitostí zpravidla stejného nebo obdobného charakteru. Zde se pak forma úspory „developerského profitu“ projevuje ve výrazné míře.

- Není-li k dispozici vlastní tým schopný řídit proces výstavby zvolené nemovitosti, lze zvolit formu pověření jednoho generálního dodavatele celého souboru činností od projektu po jeho realizaci – nechat si takzvaně postavit objekt „na klíč“.
- V tomto případě však nelze uvažovat o úsporách na „developerském profitu“. Cena takto pořizované nemovitosti pak zpravidla odpovídá objektivní hladině tržních cen za nemovitosti shodného charakteru.
- I v tomto případě vše začíná nutností zajistit vhodný pozemek. S ohledem na specifikaci lokality viz. kapitola „Parametry pro výběr vhodné nemovitosti“ pro umístění vhodného objektu je nezbytné na tomto místě konstatovat, že v lokalitě vymezené touto specifikací se nenalézají žádné volné pozemky, na které by bylo možno umístit stavbu odpovídající požadavkům pro relokaci některých pracovních míst MHMP.

Vlastní výstavba - Závěr

- Vlastní výstavba vhodného objektu se nejeví jako reálná pro naplnění potřeb MHMP ve věci optimalizace alokace některých pracovních míst.
- Nehledě na obtížnost řízení procesu vlastní výstavby, či případné komplikace výběru generálního dodavatele souboru odborných služeb včetně dodavky stavby metodou „na klíč“ naráží tato varianta na objektivní překážku, kterou je v současné době neexistence vhodného pozemku.
- Další rozpracování varianty vlastní výstavby se jeví z tohoto pohledu jako bezpředmětné.

Porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti úplatným převodem ze tržních podmínek

- Pro snazší porozumění základu, na kterém proběhlo porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti úplatným převodem za tržních podmínek, je níže stručně představena použitá metodika včetně modelových příkladů výpočtů.

Úvod do metodiky stanovení hodnoty nemovitosti

- Pro účely porovnávání hodnoty dlouhodobého pronájmu a ceny pořízení vhodné nemovitosti je nezbytné si uvědomit co vlastně tvoří cenu nemovitosti.
- Stanovení hodnoty (ceny) nemovitostí a jejich porovnávání lze provádět dle různých metodik, z nichž jsou si mnohé často velmi blízké. Nejčastěji používanou metodikou a souborem norem pro oceňování a provádění odhadů je metodika RICS (Royal Institution of Chartered Surveyors).
- Na základě této metodiky byl připraven rozbor situace a následný komentář uvedený v této kapitole. Soubor uvedených norem je možno po předchozí dohodě prostudovat v kanceláři firmy Cushman & Wakefield Healey & Baker.
- Při hledání hodnoty nemovitosti, respektive její ceny budeme vycházet z následujících definice:

Definice tržní hodnoty

- Výše uvedená metodika definuje tržní hodnotu takto:
  - „Tržní hodnota je odhadovaná částka, za kterou by se mohla nemovitost směnit v den ocenění mezi ochotným kupujícím a ochotným prodávajícím při transakci samostatných a nezávislých partnerů, po řádném uvedení na trh, kde strany jednaly informovaně, obezřetně a bez nátlaku.“
- Pro účely porovnávání hodnoty dlouhodobého pronájmu a ceny pořízení vhodné nemovitosti budeme hledat porovnatelné údaje vycházející z hodnoty teoretického příjmu z pronájmu za dané časové období.

- Tržní hodnotu v tomto případě je nezbytné posoudit jako hodnotu budoucích příjmů z pronájmu. Níže je proto předložen rozbor situace založený na investiční metodě ocenění. Metoda vychází z kapitalizace příjmu z relevantních ploch v nemovitosti měřenou za její ekonomickou životnost.
- Zde je možno dále postupovat dle několika metod, tou nejpoužívanější metodou je přímá kapitalizace příjmů, známá rovněž jako metoda DCF (Discounted Cash Flow).
- Matematický vzorec užívaný pro kapitalizaci příjmů z nemovitosti za dané časové období může být vyjádřena následovně:

$$\bullet \quad YP = (1 - ((1+r)^{-t})) / r$$

Kde **YP** (Year's Purchase) znamená koeficient kapitalizace daných příjmů po zvolené časové období **t**

t je časové období v letech;

r (Yield) je míra kapitalizace v %, rovněž označováno jako „cílová návratnost kapitálu“

- Budeme-li uvažovat zjednodušený scénář, kdy nemovitost bude generovat daný příjem z pronájmu po nekonečné období (perpetuitu), YP bude vyjádřena následovně:

$$\bullet \quad YP = 1 / r$$

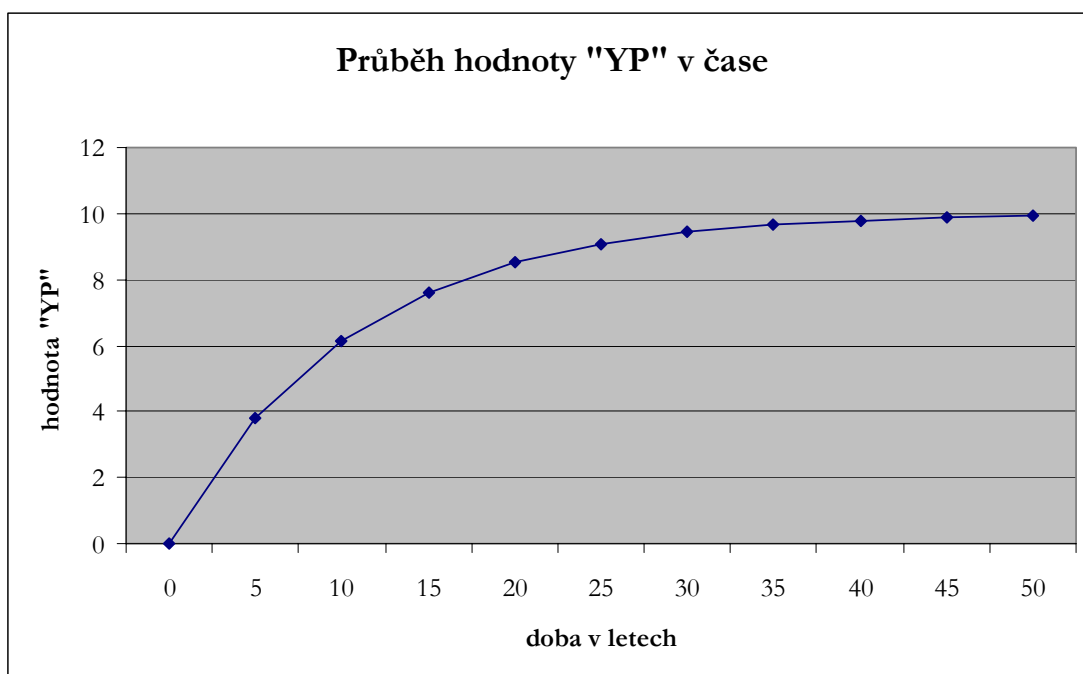
- Použijeme-li cílovou návratnost kapitálu (yield) ve výši 10%, vypočteme YP jednoduchým způsobem:

$$\bullet \quad YP = 1 / 0.1 = 10$$

- Pro kratší období (kratší než nekonečné) je nezbytné propočítat celý výše uvedený vzorec. Uvažujme modelovou situaci, kde budeme posuzovat hodnotu příjmu z dané nemovitosti za období 50 let při aplikaci cílové návratnosti kapitálu (yield) = 10%.
- Výpočet bude vypadat následovně:

$$\bullet \quad YP = (1 - ((1+0.1)^{-50})) / 0.1 = 9.9148$$

- Z výše uvedeného příkladu je zřejmé, že rozdíl mezi kapitalizačním faktorem pro nekonečné období – perpetuitu a kapitalizačním faktorem pro období 50 let ($YP = 9.9148$) při zvolené cílové návratnosti kapitálu (Yield) = 10% je minimální. Přesně řečeno je to méně než 1% rozdílu ve výsledné hodnotě.
- Ve skutečnosti teprve pro období kratší 31 let je rozdíl v hodnotě větší než 5% v porovnání s hodnotou určenou kapitalizací pro nekonečné období (perpetuitu).
- Na základě výše stručně nastíněných matematických a ekonomických vazeb je zřejmé, že ekonomická výhoda nájmu prostor v porovnání s pořízením těch samých prostor úplatným převodem (měřeno nejpoužívanější metodou UCF) se výrazně projeví v případě doby nájmu kratší 30 let.
- Následující graf ukáže výše popsané vztahy v intervalu 5 let při zvolené míře kapitalizace (Yield) 10%.

Porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti úplatným převodem za tržních podmínek – Závěr

- Trh s kancelářskými prostorami v Praze registruje celkově přibližně 1,660,000 m² moderních kancelářských ploch. Každoročně přibývá cca 130,000 – 160,000 m² nových ploch.
- Z dostupných statistik vyplývá, že jen přibližně 10% – 15% z celkového množství nově postavených/zrekonstruovaných kancelářských ploch v Praze bylo úplatně převedeno do vlastnictví jejich uživatelů. Většina kancelářských ploch je tedy pronajímána.

- S ohledem na průměrnou dobu nájmu a ve vazbě analýzu předloženou v této kapitole je to logické, neboť rozdíl mezi kapitalizačním faktorem pro nekonečné období a kapitalizačním faktorem pro průměrnou dobu nájmu je výrazný. Teprve při době nájmu 31 let (při zvolené modelové míře kapitalizace 10%) se dostane na hranici 5% a s prodlužováním doby nájmu následně klesá na rozdíl 1% pro období 50 let.
- Průměrné doby nájmu kancelářských ploch se v Praze pohybují zpravidla v rozmezí 5 - 7 let. Doby nájmu sjednané na delší období, řekněme 10 – 15 či více let se rovněž objevují, ale méně často. V tomto případě se jedná většinou o velké společnosti.
- V komerčním sektoru, zejména v případě malých a středně velkých firem, stále přetrvává poměrně velká dynamičnost rozvoje trhu v jednotlivých odvětvích. Proto se projevuje tendence k uzavírání nájemních smluv zpravidla na krátkou nebo středně dlouhou dobu nájmu.
- Mají li takovéto společnosti dlouhodobé záměry, postupují většinou tak, že nájemní smlouvu sjednají na střednědobé období (řekněme na 7 let) a zároveň si sjednají opci na prodloužení trvání nájemního vztahu po uplynutí sjednaného období. Takováto opce bývá mnohdy definována tak, že umožní i opakované prodloužení doby nájmu.
- Tímto způsobem si lze zajistit možnost dlouhodobého využívání pronajatých prostor, mnohdy na dobu rovnající se až několikanásobku počátečně sjednané doby nájmu, a přitom zůstane zachována dostatečná flexibilita operativně reagovat na vývoj situace.
- Některé velké společnosti zejména z oblasti financí, telekomunikací nebo žurnalistiky jsou na rozdíl od malých a středních firem, schopny uzavřít dlouhodobé nájemní smlouvy. Tyto pak bývají sjednávány v horizontu zpravidla 15 až 20 let.
- Nájemní smlouva se sjednanou dlouhou dobou nájmu, pokud je navíc dostatečně zajištěno její plnění vhodnými nástroji, představuje pro pronajímatele nízké riziko s vysokou stabilitou dlouhodobých budoucích příjmů. To má obecně pozitivní vliv na výnosovou tržní hodnotu nemovitosti.
- Z této skutečnosti může mít prospěch i nájemce, neboť při sjednávání dlouhodobého nájmu (za předpokladu odpovídající bonity nájemce a aplikaci odpovídajících zajišťovacích nástrojů) může dosáhnout ekonomicky zajímavějších podmínek nájmu, než v případě sjednávání nájemní smlouvy na kratší období.
- Vyhodnocení analýzy matematicko ekonomických vztahů ve vazbě na analýzu chování většiny subjektů na trhu s kancelářskými prostorami ukazuje, že nájem prostor, i dlouhodobý (pokud nepřesáhne výrazně 30 let) je ekonomicky výhodnější.

Vlastnit nebo najmout prostory – jaký vztah k užívaným prostorům je bezpečnější?

- Již předcházející Analýza současného stavu a optimální alokace pracovních míst z prosince 2004 řešila otázku míry rizika ve vazbě na pronájem potřebných prostor nebo jejich pořízení úplatným převodem.
- V rámci této kapitoly je předložen doplněný souhrn odpovídajících informací a jejich zhodnocení.

Rizika spojená s pořízením potřebných prostor úplatným převodem nemovitosti :

- Riziko spojené s nesprávným nastavením kupní ceny nemovitosti.
  - Riziko spojené s řádným převodem vlastnických práv k nemovitosti.
  - Riziko spojené s případnými právními vadami vázajícími se na nemovitost.
  - Riziko spojené s případnými stavebně technickými vadami nemovitosti.
  - Riziko teoretické finanční ztráty spojené s poklesem tržní hodnoty pořízované nemovitosti v dlouhodobém horizontu.
  - Riziko spojené s financováním koupě nemovitosti.
  - Riziko spojené s následnou správou nemovitosti.
- Všechna výše uvedená rizika jsou reálná a mohou ztížit pozici vlastníka nemovitosti. Samozřejmě by bylo možno hovořit i o dalších nahodilých rizicích, jako například zásah vyšší moci a podobně. Takováto rizika mohou kdykoliv zásadním způsobem ovlivnit danou situaci, nicméně jsou obtížně kvantifikovatelná a navíc nemají přímou vazbu na rozhodovací proces o způsobu pořízení potřebných nebytových prostor.
  - Řádným nastavením procesu pořízení nemovitosti a zapojením příslušných odborníků, ať už z vlastních řad nebo externích odborníků, lze uvedená rizika minimalizovat na únosnou míru nebo je možno je zcela vyloučit. Jedná se v podstatě o soubor technických nebo právních faktorů, na něž lze při jejich aktivaci operativně reagovat. Mnohé z nich lze vyloučit vhodnou prevencí – správným nastavením celého procesu od samého začátku.

Rizika spojená s nájmem nebytových prostor vlastněných třetí osobou:

- Riziko spojené s nesprávným nastavením hladiny nájemného nemovitosti.
  - Riziko spojené s kolísáním tržní hladiny nájemného.
  - Riziko plynoucí ze vztahu pronajímatel/nájemce.
  - Riziko spojené s případnou změnou vlastníka budovy.
- Nejvýznamnější rizika spojená s nájmem potřebných prostor jsou spojena zejména s případnými potížemi plynoucími ze vztahu pronajímatel a nájemce. Rovněž riziko spojené s případnou změnou vlastníka může být v určitých případech velmi dominantní.
- Dlouholeté zkušenosti získané při pronajímání komerčních prostor a správě nemovitostí poskytují dostatečné množství „nástrojů“ pro eliminování těchto potenciálních rizik. Tyto nástroje zahrnují celý soubor prvků počínaje odpovídajícím nastavením nájemní smlouvy a konče pro-aktivní komunikací se správcem budovy.
- Detailní informace o výše uvedeném je zpracovatel připraven na vyzvání poskytnout. V rámci této části analýzy se detailním nastavením „nástrojů“ nebudeme dále zabývat.
- Na tomto místě lze učinit závěr, že skupina rizik plynoucí ze vztahu pronajímatel/nájemce je plně kontrolovatelná v jednotlivých fázích procesu a není proto důvod na ně brát speciální zřetel ve fázi rozhodování o způsobu pořízení potřebných nebytových prostor.
- Jinak je tomu v případě rizika spojeného s případnou změnou vlastníka nemovitosti s najatými prostorami. Toto je poměrně vážné riziko, kde nastavení modelu jeho eliminace je nezbytné hned na počátku.
- Dynamika trhu s komerčními nemovitostmi v České republice má narůstající tendenci včetně narůstajícího množství investic do budoucích příjmů z pronájmů komerčních nemovitostí. Je proto zřejmé, že nemovitost pronajatá HMP bude představovat atraktivní investiční příležitost a to z důvodu vysoké stability a transparentnosti budoucích příjmů z pronájmu. Je proto pravděpodobné, že pronajímatel bude s touto obchodní příležitostí kalkulovat ve svém podnikatelském záměru hned od počátku.

- To, že budova může být v budoucnu (případně i opakovaně) předmětem obchodní transakce – prodeje nemovitosti/ prodeje podílu na nemovitosti netvoří samo o sobě riziko.
- Riziko se může skrývat v osobě nového vlastníka/spoluvlastníka. Lze si snadno představit situaci, kdy osoba nového vlastníka/spoluvlastníka, jeho vazby, vlastnická struktura, obchodní aktivity a podobně nebudou slučitelné s charakterem činnosti, pozicí ve společnosti a prestiží MHMP.
- I toto riziko je přes svoji případnou komplikovanost eliminovat nastavením vhodných nástrojů. Například lze nastavit předkupní právo nebo vhodně koncipovanou opci pro MHMP tak, aby bylo možno v případě potřeby tímto nástrojem zabránit vstupu nechtěného vlastníka/spoluvlastníka.
- Na rozdíl od ostatních rizik je však v tomto případě nezbytné zapojit prvky eliminace tohoto rizika již do procesu výběru potřebných prostor a způsobu jejich pořízení.

Vlastnit nebo najmout prostory – jaký vztah k užívaným prostorám je bezpečnější? – Závěr

- Na základě analýzy rizik spojených s uvažovanými variantami způsobu pořízení potřebných prostor je možno konstatovat, že mezi pořízením potřebných prostor formou úplatného převodu nebo nájmem není zásadní rozdíl.
- Upozorňujeme však na nutnost nastavit včas vhodné nástroje na eliminaci souvisejících rizik.
- V obou hodnocených případech předpokládáme, že subjektem smluvního vztahu (nájemní smlouvy / kupní smlouva) bude HMP.

VARIANTY POŘÍZENÍ VHODNÝCH NEBYTOVÝCH PROSTOR - CELKOVÝ ZÁVĚR

- Z dílčích závěrů uvedených u příslušných sekcí této kapitoly vyplývá následující celkový závěr:
  - **Vlastní výstavba**
Z důvodů popsaných v této kapitole se realizace vlastní výstavby pro naplnění potřeb relokace nejeví jako reálná.
  - **Porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti úplatným převodem ze tržních podmínek**
Na základě analýzy porovnání dlouhodobého nájmu a pořízení nemovitosti je zřejmé, že nájem prostor je výhodnější než pořízení nemovitosti úplatným převodem pro dobu nájmu kratší 30 let.
  - **Vlastnit nebo najmout prostory – jaký vztah k užívaným prostorám je bezpečnější?**
Na základě analýzy rizik spojených s uvažovanými variantami způsobu pořízení potřebných prostor je možno konstatovat, že mezi pořízením potřebných prostor formou úplatného převodu nebo nájmem není zásadní rozdíl.
  - Upozorňujeme však na nutnost nastavit včas vhodné nástroje na eliminaci souvisejících rizik popsaných v této kapitole.
  - **Závěr**
    - Z hlediska rizik spojených s variantami pořízení prostor se jedná o vyrovnanou situaci. Z ekonomického hlediska vychází nájem prostor výhodněji, zejména za předpokladu, že nepřesáhne 31 let.
    - S ohledem na nutnost zachování kontinuity činnosti a dlouhodobých vazeb MHMP a ve vazbě na zjištění a analýzy uvedené v této kapitole je možno vyhodnotit jako variantu vhodnou pro pořízení potřebných prostor dlouhodobý nájem.
    - Zároveň připomínáme nutnost nastavit vhodné nástroje na případnou eliminaci rizik souvisejících s touto formou pořízení potřebných nebytových prostor.